

บันทึก

เรื่อง การออกประทานบัตรทำเหมืองแร่ให้แก่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีหนังสือ ด่วนมาก ที่ อก ๐๓๐๑/๒๔๘๙ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๓๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ด้วยกรมทรัพยากรธรณียุติว่า มีสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ต่อกรมทรัพยากรธรณี ทั้งกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ยื่นคำขอประทานบัตรในนามของตนเอง และในฐานะตัวแทนซึ่งตนเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแต่เพียงผู้เดียวหรือลงนามร่วมกับกรรมการอื่นในอันที่จะผูกพันบริษัท และกรมทรัพยากรธรณีได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอดังกล่าวแล้วมีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้องตามที่กฎกระทรวงกำหนดไว้ แต่เนื่องจากตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๙๖ และมาตรา ๑๐๘ (๒) สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการ ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่กรณีที่ได้รับสัมปทานอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับตามรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๙๗ (๘) และมาตรา ๑๑๔ (๖) สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อกระทำการต้องห้ามตามบทบัญญัติดังกล่าวและได้ดำเนินการตามมาตรา ๙๑ แห่งรัฐธรรมนูญแล้ว กรมทรัพยากรธรณีเห็นว่า ประทานบัตรน่าจะถือว่าเป็นสัมปทานอย่างหนึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๖ และมาตรา ๑๐๘ (๒) เนื่องจากตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้วิเคราะห์ศัพท์คำว่า “ประทานบัตร” หมายถึง หนังสือสำคัญที่ออกให้เพื่อทำเหมืองภายในเขตที่กำหนดในหนังสือสำคัญนั้น และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ ไม่มีการวิเคราะห์ศัพท์คำว่า “สัมปทาน” ไว้ จึงต้องมีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งให้ความหมายคำว่า สัมปทาน หมายถึง การอนุญาตให้มีสิทธิที่จะทำได้แต่ผู้เดียวในกิจการบางอย่าง เช่น เหมืองแร่และป่าไม้ ดังนั้น ประทานบัตรซึ่งเป็นการอนุญาตให้ผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิที่จะทำเหมืองได้แต่ผู้เดียวในเขตเหมืองแร่ที่กำหนด จึงเป็นสัมปทานตามบทบัญญัติมาตรา ๙๖ และมาตรา ๑๐๘ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ อย่างหนึ่งด้วย

นอกจากนั้นกรมทรัพยากรธรณียังพิจารณาเห็นว่า กระทรวงอุตสาหกรรมในฐานะหน่วยงานของรัฐ การใช้ดุลพินิจในการอนุญาตประทานบัตรควรต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ประกอบกับเรื่องนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิและประโยชน์ของผู้ถือประทานบัตร และเกี่ยวพันถึงสภาพการเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากพิจารณาหรือวินิจฉัยไปโดยไม่รอบคอบอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่หน่วยงานของรัฐหรือผู้ถือประทานบัตรได้ จึงเห็นควรหารือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

๑. ประทานบัตรตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ถือเป็นสัมปทานตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๓๔ หรือไม่

๒. หากประทานบัตรเป็นสัมปทานตาม ๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะพิจารณาอนุญาตประทานบัตรให้กับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หรือไม่

๓. สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะรับประทานบัตรได้หรือไม่ และจะมีผลอย่างไร

๔. กรณีสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นตัวแทนของบริษัททั้งในฐานะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแต่เพียงผู้เดียวหรือลงนามร่วมกับกรรมการอื่นในอันที่จะผูกพันบริษัท ยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ จะถือว่าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นผู้รับสัมปทานในทางอ้อมหรือไม่

กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาแล้วเห็นชอบด้วยตามที่กรมทรัพยากรธรณีเสนอ จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาวินิจฉัยต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวโดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมทรัพยากรธรณี) และผู้แทนสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาแล้ว มีความเห็นในปัญหาที่หารือแต่ละข้อดังนี้

ปัญหาข้อที่ ๑ ที่หารือว่า ประทานบัตรตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ถือเป็นสัมปทานตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่ นั้น กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕ เห็นว่า อันสัมปทานนั้นได้แก่สิทธิใด ๆ ที่รัฐมอบให้แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ หรือเข้าทำกิจการอันเป็นสาธารณูปโภคที่เป็นหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐให้ความคุ้มครองการหาประโยชน์หรือการทำกิจการดังกล่าวให้แก่เอกชนเป็นพิเศษสำหรับประทานบัตรตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ นั้น เมื่อได้พิจารณาลักษณะและสภาพของสัมปทานและสิทธิของผู้รับสัมปทานแล้วจะเห็นว่า ผู้ถือประทานบัตรคือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้มีสิทธิดำเนินการทำเหมืองแร่อันเป็นทรัพยากรของรัฐภายในเขตพื้นที่ประทานบัตรแต่ผู้เดียวโดยมีสิทธิพิเศษหลายประการอันมีลักษณะอย่างเดียวกันกับสัมปทาน ดังนั้น การรับประทานบัตรทำเหมืองแร่จึงเป็นการรับสัมปทานตามความหมายของมาตรา ๙๖^๑ และมาตรา ๑๐๘(๒)^๒ ของ

^๑มาตรา ๙๖ สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่กรณีที่ได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

^๒มาตรา ๑๐๘ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๒) ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ปัญหาข้อที่ ๒ ที่หาหรือว่า หากประธานบัตรเป็นสัมปทาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจะพิจารณาอนุญาตประธานบัตรให้กับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้หรือไม่ นั้น กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕ มีความเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่ายดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า มาตรา ๙๖^๓ และมาตรา ๑๐๘ (๒)^๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นบทบัญญัติกำหนดการกระทำอันต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิใช่บทบัญญัติจำกัดสิทธิในการรับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ และตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ รวมทั้งข้อ ๑^๕ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๙ (พ.ศ.๒๕๑๖) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่

ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติใน (๒) มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอยู่ก่อนได้รับเลือกตั้ง

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือกรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินในกรณีที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมือง

^๓โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

^๔โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒), ข้างต้น

^๕ข้อ ๑ ผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประธานบัตรชั่วคราว และประธานบัตร สำหรับแร่อื่นนอกจากแร่ทองคำ ต้องมีคุณสมบัติและลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

(๒) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร

(๓) เป็นสมาชิกของสภาการเหมืองแร่

(๔) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ บุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(๖) ไม่เคยถูกยกคำขอหรือถูกเพิกถอนอาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประธานบัตรชั่วคราว หรือประธานบัตร เว้นแต่การยกคำขอหรือการเพิกถอนนั้นพ้นกำหนดสิบสองเดือนแล้ว นับแต่วันมีคำสั่งยกคำขอหรือเพิกถอนครั้งสุดท้าย หรือเว้นแต่การยกคำขอหรือการเพิกถอนนั้นมิใช่ความผิดของผู้ยื่นคำขอหรือผู้ถูกเพิกถอน

(๗) ไม่เคยต้องโทษฐานฝ่าฝืนมาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๔๓ แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ เว้นแต่พ้นโทษมาแล้วเกินสิบสองเดือน

ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้ขอ นิติบุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและลักษณะตาม(๒) (๓) (๖)

พ.ศ.๒๕๑๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงฉบับที่ ๖๔ (พ.ศ.๒๕๓๐) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มิได้ห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอรับประทานบัตรทำเหมืองแร่แต่อย่างใด ดังนั้น เมื่อสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอรับประทานบัตรทำเหมืองแร่ หากบุคคลดังกล่าวยื่นคำขอถูกต้องและมีคุณสมบัติและลักษณะครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ กำหนดไว้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมย่อมพิจารณาออกประทานบัตรให้ได้

ส่วนเมื่อได้ออกประทานบัตรไปแล้ว สภาพบังคับในส่วนที่เกี่ยวกับสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวจะเป็นอย่างไรย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นในการที่จะพิจารณาเลือกเอาเองระหว่างการเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับการรับประทานบัตรซึ่งเป็นการกระทำอันต้องห้ามและเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๗ (๘)^๖ หรือมาตรา ๑๑๔ (๖)^๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด และในการบริหารราชการแผ่นดินนอกจากรัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแล้ว ยังต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้วย ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕^๘ และมาตรา ๑๖๖^๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น เมื่อมาตรา ๙๖^{๑๐} และมาตรา ๑๐๘ (๒)^{๑๑} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติว่าสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่

และ (๗)

ความใน (๓) มิให้ใช้บังคับแก่ผู้ขออาชญาบัตรผูกขาดสำรวจแร่ อาชญาบัตรพิเศษ ประทานบัตรชั่วคราว และประทานบัตรที่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

^๖มาตรา ๙๗ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

๑ล๑

๑ล๑

(๘) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๙๖

๑ล๑

๑ล๑

^๗มาตรา ๑๑๔ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ

๑ล๑

๑ล๑

(๖) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘

๑ล๑

๑ล๑

^๘มาตรา ๕ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

^๙มาตรา ๑๖๖ ในการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ตามมาตรา ๑๖๕ และต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่ของตน รวมทั้งต้องรับผิดชอบต่อร่วมกันต่อวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรในนโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

^{๑๐}โปรตดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

^{๑๑}โปรตดูเชิงอรรถที่ (๒), ข้างต้น

รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ การพิจารณาออก
 ประทานบัตรทำเหมืองแร่ซึ่งถือได้ว่าเป็นสัมปทาน จึงต้องนำบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว
 มาพิจารณาประกอบด้วย จะพิจารณาแต่เฉพาะบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐
 เพียงฉบับเดียวหาได้ไม่ ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมจึงพิจารณาออกประทาน
 บัตรทำเหมืองแร่ให้แก่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่ได้

โดยที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) มีความเห็นใน
 ปัญหาข้อที่ ๒ แตกต่างกันเป็นสองฝ่าย และเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ควรวินิจฉัยโดยที่ประชุม
 ใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงจัดให้มีการประชุมใหญ่
 กรรมการร่างกฎหมายเพื่อพิจารณาปัญหาในข้อนี้ตามข้อ ๑๓ (๒)^{๑๒} ของระเบียบคณะกรรมการ
 กฤษฎีกาว่าด้วยการประชุมของกรรมการร่างกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๒๒

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมาย) ได้พิจารณา
 ปัญหาข้อหาหรือในข้อที่ ๒ โดยได้ฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรม
 ทรัพยากรธรณี) ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และผู้แทนสำนักงานเลขาธิการ
 วุฒิสภาแล้ว เห็นว่า การที่มาตรา ๙๖ และมาตรา ๑๐๘ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
 ไทย บัญญัติว่า สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วย
 ราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจนั้นเป็นบทบัญญัติในลักษณะข้อห้ามที่มีผลต่อตัว
 สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง มิได้เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของ
 บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องให้ต้องคอยตรวจสอบการกระทำของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน
 ราษฎรแต่อย่างใด นอกจากนั้นการที่สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดฝ่าฝืนข้อ
 ห้ามดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้บัญญัติผลบังคับไว้ด้วยแล้วในมาตรา ๙๗
 (๘)^{๑๓} และมาตรา ๑๑๔ (๖)^{๑๔} โดยกำหนดให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสิ้นสุดลง ซึ่งผลดังกล่าวย่อมเป็นผลที่เกิดกับตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นโดยเฉพาะ โดยมีได้มีส่วนกระทบถึงการรับหรือไม่รับสัมปทานแต่
 อย่างใด ดังนั้น การที่รัฐมนตรีจะออกประทานบัตรทำเหมืองแร่ให้แก่บุคคลใดได้หรือไม่ ย่อมต้อง
 ขึ้นอยู่กับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ รวมทั้งกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติดังกล่าว
 เท่านั้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมิได้มีบทบัญญัติหรือข้อกำหนดห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภาหรือ
 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับประทานบัตรทำเหมืองแร่แต่อย่างใด

^{๑๒}ข้อ ๑๓ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาต้องจัดให้มีการประชุมใหญ่กรรมการร่าง
 กฎหมาย ในกรณีดังต่อไปนี้

๑. ลา

๒. ลา

(๒) เมื่อกรรมการร่างกฎหมายคณะใดคณะหนึ่งเห็นว่า มีปัญหาสำคัญที่ควรวินิจฉัยโดยที่
 ประชุมใหญ่

^{๑๓}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๖), ข้างต้น

^{๑๔}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๗), ข้างต้น

อนึ่ง การที่มาตรา ๑๖๖^{๙๕} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่า ใน การบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมนตรีต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และนโยบายที่ได้แถลงไว้ตามมาตรา ๑๖๕^{๙๖} นั้น มิได้หมายความว่าเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดการ กระทำอันต้องห้ามสำหรับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ประการใดแล้ว รัฐมนตรี จะต้องดำเนินการเพื่อมิให้สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำการอันต้องห้าม ดังกล่าว หากแต่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นผู้พิจารณาและตัดสินใจ เลือกเอาเองระหว่างการกระทำอันต้องห้ามกับผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำอันต้องห้ามนั้น หากใช่ เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีที่จะต้องงดการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนเพื่อป้องกันผลที่จะ เกิดขึ้นแก่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้กระทำการอันต้องห้ามนั้นแต่อย่างใดไม่ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมใหญ่กรรมการร่าง กฎหมาย) จึงเห็นว่า เมื่อสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอรับประทานบัตรทำ เหมืองแร่ ซึ่งถือว่าเป็นสัมปทานดังที่ได้กล่าวมาแล้วในปัญหาข้อที่ ๑ หากบุคคลดังกล่าวยื่นคำขอ ถูกต้องและมีคุณสมบัติและลักษณะครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ กำหนดไว้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมย่อมพิจารณาออกประทานบัตรให้ได้

ปัญหาข้อที่ ๓ ที่หารือว่า สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะ รับประทานบัตรได้หรือไม่ และจะมีผลอย่างไรนั้น กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕ เห็นว่า มาตรา ๙๖^{๙๗} และมาตรา ๑๐๘ (๒)^{๙๘} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติว่าสมาชิก วุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงาน ของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ดังนั้น หากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับประทานบัตร ทำเหมืองแร่ย่อมเป็นการกระทำอันต้องห้ามตามมาตรา ๙๖ และมาตรา ๑๐๘ (๒) และมีผลทำให้ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๙๗ (๘)^{๙๙} และ มาตรา ๑๑๔(๖)^{๑๐๐} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ปัญหาข้อที่ ๔ ที่หารือว่า กรณีสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็น ผู้แทนของบริษัท ทั้งในฐานะเป็นกรรมการผู้มีอำนาจลงนามแต่เพียงผู้เดียวหรือลงนามร่วมกับ กรรมการอื่นในอันที่จะผูกพันบริษัท ยื่นคำขอประทานบัตรทำเหมืองแร่จะถือว่าสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นเป็นผู้รับสัมปทานในทางอ้อมหรือไม่นั้น กรรมการร่าง กฎหมาย คณะที่ ๕ เห็นว่า การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติห้ามสมาชิกวุฒิสภา

^{๙๕}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๙), ข้างต้น

^{๙๖}มาตรา ๑๖๕ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติความไว้วางใจ

^{๙๗}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๑), ข้างต้น

^{๙๘}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๒), ข้างต้น

^{๙๙}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๖), ข้างต้น

^{๑๐๐}โปรดดูเชิงอรรถที่ (๗), ข้างต้น

หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับสัมปทานก็เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกดังกล่าวใช้อำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลของตนในการเข้ารับสัมปทาน ไม่ว่าเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้น บทบัญญัติที่ห้ามรับสัมปทานโดยทางอ้อมจึงย่อมหมายความว่า การให้บุคคลอื่นรับสัมปทานเพื่อประโยชน์ของตนหรือการที่ตนเข้ารับสัมปทานแทนบุคคลอื่นหรือเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่น ด้วยเหตุนี้ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับประทานบัตรทำเหมืองแร่ในฐานะเป็นผู้บริหารของบริษัทอันเป็นการกระทำการแทนบริษัทย่อมเป็นการรับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจโดยทางอ้อมตามความหมายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(ลงชื่อ) ม. ตันเต็มทรัพย์

(นายไมตรี ตันเต็มทรัพย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๓๗